

KIEV XALQARO SOTSILOGIYA INSTITUTI(KIIS)**Qo'zibayeva Maxfuza Mansurbek qizi**

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent Davlat O'zbek tili va adabiyoti universiteti talabasi.

mahfuzaqozibayeva@gmail.com<https://doi.org/10.5281/zenodo.11219321>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Ukrainaning eng mashhur tadqiqot va tahlil markazlaridan biri bo'lgan "Kiev xalqaro sotsiologiya instituti" (KIIS) haqida ma'lumotlar berilgan bo'lib, maqolani o'qish davomida markaz haqida ma'lumot, unda olib borilgan tadqiqotlar haqida tushunchaga ega bo'lasiz.

Kalit so'zlar: KIIS, tadqiqot, tahlil, ijtimoiy-siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy, marketing, audit.

KYIV INTERNATIONAL INSTITUTE OF SOCIOLOGY (KIIS)

Abstract. In this article, the most famous study and analysis of Ukraine information about one of the centers, "Kiev International Institute of Sociology" (KIIS), is given, while reading the article you will get an understanding of the information about the center and the research conducted there.

Key words: KIIS, research, analysis, socio-political, socio-economic, marketing, audit.

КИЕВСКИЙ МЕЖДУНАРОДНЫЙ ИНСТИТУТ СОЦИОЛОГИИ (КМИС)

Аннотация. В данной статье представлена информация о «Киевском международном институте социологии» (КМИС), одном из самых известных исследовательских и аналитических центров Украины.

Ключевые слова: КМИС, исследование, анализ, общественно-политический, социально-экономический, маркетинг, аудит.

KIRISH. Kiev Xalqaro Sotsiologiya Instituti (KIIS).

KIIS bugungi kunda Ukrainadagi **birinchi xususiy** va **yetakchi tadqiqot** kompaniyalaridan biri bo'lib, o'z mijozlariga tadqiqot yechimlarining to'liq spektrini taqdim etadi. KIIS-Ukrainaning xususiy kompaniyasi bo'lib, u "Kiev-Mohyla Akademiyasi" Milliy Universiteti bilan hamkorlik qiladi. KIIS 1990-yilda Ukraina Sotsiologiya Assotsiatsiyasining tadqiqot markazi sifatida tashkil etilgan va 1992-yildan xususiy korxonaga aylantirilgan. Uning **prezidenti Valeriy Xmelko** va Kompaniya **bosh direktori Vladimir Paniotto** Ukrainada va xorijda taniqli sotsiologlardir. Valeriy Xmelko shuningdek, "Kiev-Mohyla Akademiyasi" Milliy Universitetining Sotsiologiya kafedrasini boshqaradi. Ijrochi direktori Natalya Xarchenko.

Konsalting direktori esa Dmitriy Krakovich bo'ladi. Bu markaz Ukrainada birinchi bo'lib sotsiologik standartlarni joriy qilgan.

KIIS tadqiqot, shuningdek, murakkab loyihalarni amalga oshirishda katta tajribaga ega: u har yili xususiy mijozlar uchun 100-150 ta loyihani, shuningdek, o'z ilmiy tadqiqotlarini amalga oshiradi. Kompaniya yetakchi tadqiqot birlashmalari, xususan Ukraina sotsiologik assotsatsiyasi(SAU), Ukraina Marketing Assotsatsiyasi(UAM), Jamoatchilik fikrini o'rganish va marketing bo'yicha Yevropa jamiyati(ESOMAR), Amerika jamoatchilik fikrini o'rganish assotsatsiyasi(AAPOR) va WAPOR a'zosi hisoblanadi. KIIS bosh direktori professori Vladimir Paniotto Ukraina Marketing Assotsatsiyasi vitse-prizidenti hamda 1996-2005-yillarda esa ESOMARning Ukrainadagi birinchi milliy vakili edi.

KIIS quyidagi yo'nalishlarda to'liq xizmatlarni taqdim etishga ixtisoslashgan:

- ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar;
- siyosiy fanlar;
- sog'liqni saqlash tadqiqotlari;
- marketing tadqiqotlari, konsalting va tadqiqot auditi.

KIIS turli xil sifatli va miqdoriy tadqiqot loyihalarini amalga oshirishda katta tajribaga ega.

KIIS maxsus tadqiqotga ixtisoslashgan bo'lib, bu kompaniyaga turli xil uslubiy tajribalarni to'plash va ulardan foydalanish imkonini beradi. Uning mahalliy sotsiologik tadqiqotlardagi yangiliklari: 1992-yilda intervyu oluvchilar uchun birinchi qo'llanma va birinchi trening; 1992-yilda birinchi yuzma-yuz suhbatlar va fokus-guruhlar;1990-yilda statistik ma'lumotlarni tahlil qilish uchun birinchi mahalliy dasturiy ta'minot; 1993-yilda birinchi namunaviy dizayn dasturi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. (Metod-hujjatlarni o'rganish metodi.

Materiallar-internet tarmog'i saytlar, internet materiallarini tahlili asosida va undan tashqari kitob monografiya.)

Kompaniya mijozlariga quyidagi tadqiqot turlarini taklif qiladi:

- Ad hoc tadqiqot(shaxsiy (yuzma-yuz) suhbatlar, o'z-o'zidan boshqariladigan so'rovlar, CATI, CAPI, Internet va pochta so'rovlari);
- Ukraina omnibus (2000 ta shaxsiy (yuzma-yuz) intervyular;
- Onlayn panel-InPoll loyihasi (<http://inpoll.net/>);
- Biznesdan biznesga so'rovlar, ekspert va elita so'rovlari;
- Chakana savdo auditi, narx va tarqatish tahlili;
- Iste'mol va munosabat tadqiqoti (U&A), brendlar, tushunchalar va mahsulotlarni sinab ko'rish;

-Sifatli tadqiqotlar (fokus-guruhlar, chuqurlashtirilgan intervyular, etnografik tadqiqotlar, amaliy tadqiqotlar, stol tadqiqoti).

KIIS ning yetakchi mutaxassislari (Valeriy Xmelko, Vladimir Paniotto, Natalya Xarchenko, Dmitriy Krakovich va boshqalar) tadqiqot metodologiyasi bo'yicha kitoblar va o'quv qo'llanmalar muallifi bo'lib, ulardan mamalakat oliy o'quv yurtlarining sotsiologiya bo'yicha talabalari foydalanadilar. KIISning intervyu oluvchilar tarmog'i butun mamalakatni qamrab oladi: barcha hududlari shahar ham qishloq aholisini. Barcha KIISintervyuchilari ukrain va rus tillarini yaxshi biladi va respondentning xohishiga ko'ra ulardan birida intervyu oladi. **KIIS o'zining miqdoriy loyihalarida** foydalanadigan butun standart milliy **Ukraina namunasi** Ukrainaning kattalar aholisini ifodalaydi va yuqori sifatli sotsiologik ma'lumotlarni taqdim etadi. U butun Ukraina hududini (24 viloyat) va Qrim avtonom Respublikasini qamrab oladi. Mintaqalar, aholi punktlari turi va hajmi bo'yicha tabaqalashni amalga oshiradi. Keyin PPS usuli (aholi propartsional tanlama) yordamida joylarni/tumanlarni tanlaydi va oxirgi bosqichda tasodifiy yoki tizimli ravishda respondentlarni tanlaydi. Ushbu namuna olish tartibi mashhur G'arb sotsiologlari Lesli Kish va Stiven Xering ishtirokida ishlab chiqilgan va Ukrainadagi eng yaxshilaridan biri hisoblanadi.

CATIning shaxsiy xonasi Kievdagi KIIS markaziy ofisida joylashgan bo'lib, u yerdan butun Ukraina bo'ylab qo'ng'iroqlarga amalga oshiriladi. **Fokus-guruhlarini** o'tkazish uchun KIIS Kiev va boshqa viloyat markazlarida maxsus jihozlangan xonalarga ega. KIIS axborotni qayta ishlash va tahlil qilishning zamonaviy usullarini qo'llaydi, xususan, tadqiqot ma'lumotlarini tahlil qilish uchun standart dasturiy ta'minot (SPSS, OCA) bilan bir qatorda, namunalar olish, dizayn effektini hisoblash, chiziqli struktura tenglamalari (LIZREL) va kompyuterda modellashtirish uchun maxsus dasturiy ta'minot qo'llaniladi. KIISda AQSH Universitetlarida ish tajribasiga ega bo'lgan axborot to'plash va statistik ma'lumotlarni tahlil qilish usullari bo'yicha darslik mualliflari ishlaydi. KIIS da AQSH universitetlarida ish tajribasiga ega bo'lgan axborot to'plash va statistik ma'lumotlarni tahlil qilish usullari bo'yicha darslik mualliflari ham ishlaydi.

Muxokama va natijalar: KIIS intervyu oluvchilar tarmog'i 26 ta intervyu oluvchilar guruhidan iborat-jami 500 ga yaqin. Bu butun Ukraina va alohida hududlarda vakillik tadqiqotlarini o'tkazish imkonini beradi. KIIS dala tarmog'i Kiyevdagi bo'lim boshlig'i, Kiyevdagi markaziy idorada 5 nafar nazoratchi, har bir hududda 26 nafar usta, 500 ga yaqin dala suhbatdoshlari va mustaqil dala nazoratchi tarmog'idan iborat.

KIIS sifatli va miqdoriy tadqiqotlar, shuningdek, murakkab miqdoriy-sifat loyihalarini amalga oshirishda katta tajribaga ega. Quyidagi tadqiqot turlari eng katta talabga ega:

shaxsiy(yuzma-yuz) suhbatlar, telefon, pochta va internet so'rovlari, ekspert va elita so'rovlari, fokus-guruhlar, chuqurlashtirilgan intervyular, stol ustidagi tadqiqotlar.

Kompaniya yuqori darajadagi tadqiqotlarni ta'minlash uchun sifat nazoratiga alohida e'tibor beradi. Xususan, miqdoriy tadqiqotlarda intervyu oluvchilarni sinchkovlik bilan tanlash va o'qitish, intervyu oluvchilarga batafsil ko'rsatmalar berish, ma'lumotlar to'planishini yaqindan nazorat qilish, dala hujjatlarini ko'rib chiqish va tanlangan respondentlar bilan takroriy aloqalarni o'z ichiga olgan ko'p bosqichli sifat nazorati tizimidan foydalanadi. Mustaqil monitoring bo'limi tomonidan amalga oshiriladi. Sifatli tadqiqotlarda tematik brifinglar va treninglar o'tkazadi, intervyularni qo'llab-quvvatlaydi, transkriptlarni tahlil qiladi va uslubiy va analitik triangulyatsiyani qo'llaydi.

Xulosa.

Xulosa o'rnida shuni aytishimiz mumkinki bugungi kunda O'zbekiston va Ukraina davlatlari o'rtasida mustahkam aloqalar mavjud bo'lib, bu aloqalarni tadqiqot va tahlil markazlari orasida ham o'rnatishni mustahkamlash va ularning bilim va ko'nikmalaridan samarali foydalanishimiz kerak. KIIS axborotni qayta ishlash va tahlil qilishning zamonaviy usullaridan, ma'lumotlarni tahlil qilish uchun standart dasturiy ta'minotdan foydalangani kabi biz ham shunday dasturlardan foydalanishimiz kerak. Bizning Universitetlarda ham KIIS dagi kabi malakali axborot to'plash va statistik ma'lumotlarni tahlil qilish usullari bo'yicha ish tajribasiga ega bo'lgan mutaxassislar dars berishi kerak deb o'ylaymiz.

Darhaqiqat, Ukraina ilmiy-tadqiqot institutlari tomonidan ham O'zbekiston tadqiqot markazlariga nisbatan jiddiy qiziqish bildirilganligi va ular o'rtasida turli sohalar yuzasidan sherikchilik o'rnatilganligi ham bizning tadqiqot institutlarimiz ularning ish tajribalaridan ko'nikma olayotganligiga yaqqol misol bo'la oladi.

REFERENCES

1. Jiyanmuratova Gulnoz. Sotsiologiya tarixi. – T.: Innovatsiya-Ziyo, 2020. – 466 b. / https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAA AJ&citation_for_view=fdboTmYAAAAJ:W7OEmFMy1HYC
2. Gulnoz J., Bunyod N. YOSHLAR IJTIMOY-SIYOSIY FAOLLIGINI OSHIRISH–USTUVOR VAZIFA //ZAMONAVIY DUNYONING IJTIMOY MANZARASI VA JAMIYAT TUZILMALARI TRANSFORMATSIYASI. – 2024. – T. 1. – №. 1.
3. office@kiis.com.ua
4. www.kiis.com.ua
5. <https://uam.in.ua>